

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru, Ruška cesta, poštni predal 22. Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22. Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust. Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 21.

Sobota 8. marca 1930.

Leto V.

Dobro so izračunali.

Kako bi izgledalo delavsko zavarovanje, če bi se predlogi delodajalcev uresničili. Delavci naj bi 102 milijona dinarjev letno več plačali in 71 milijonov dinarjev manj dobili.

Izračunali smo na podlagi zavarovanja, kaj nameravajo delodajalske organizacije s svojimi predlogi doseči. Prepričani smo, če vidijo delavci ta lepi račun delodajalcev, da bodo razumeli, zakaj se delodajalci izogibljejo javni razpravi o svojih predlogih. Poglejmo torej, kakšni so delodajalski predlogi v številkah.

Delodajalci zahtevajo, da v bodoče plačujejo delavci, delodajalci in država, vsak po eno tretjino prispevkov za bolniško in onemoglostno zavarovanje, toda od prispevka za nezgodno zavarovanje naj bi plačevali polovico delavci, polovico delodajalci.

S tem bi se znižal letni prispevek delodajalcev od sedanjih 204 milijonov na 125 milijonov dinarjev.

Če bi se izvedlo tudi zavarovanje za invalidnost in starost v sedanjem obsegu in porazdelila bremena po delodajalskih predlogih, bi plačevali delodajalci za vsa tri zavarovanja v bodoče 171 milijonov, torej 33 milijonov manj nego dosedaj samo za dve vrsti zavarovanja. Delavci pa bi plačevali 171 milijonov, torej 32 milijonov dinarjev več kakor sedaj za dve vrsti zavarovanja. Višja obremenitev delavca bi znašala po en dinar na delavca in teden. Toda vse to naj bi se izvedlo samo takrat, če bi država res hotela dati v državnem proračunu 140 milijonov dinarjev kot prispevek za zavarovanje delavcev. Če država tega ne plača, tedaj bi odpadlo v breme delavcev 102 milijona dinarjev več kakor doslej.

In če pod temi pogoji za uvedbo starostnega zavarovanja ne bi bilo potrebno, da se poslabšajo ostale vrste zavarovanja, so stavili delodajalci predloge, ki znižujejo v veliki meri podpore, do katerih imajo delavci pravico po sedanjem zakonu.

Na denarno podporo bi imel delavec po teh predlogih v bodoče pravico do podpore samo, če je bolan več kot pet dni in če je bil vsaj tri mesece ali v teku zadnjih dveh let vsaj eno leto član zavarovanja, to je zaposlen.

Podpore za porodnice naj bi se zmanjšale po predlogu delodajalcev tako-le: pravico do podpore bi imele samo tiste članice, ki bi bile pred porodom šest mesecev ali v teku zadnjih dveh let vsaj eno leto zavarovane, to je zaposlene. Višina podpore naj bi se znižala od $\frac{3}{4}$ na $\frac{2}{8}$ zavarovane mezde. Trajanje te podpore naj bi se znižalo od 16 na 12 tednov.

Podpora za opremo deteta naj bi se popolnoma opustila. Žene zavarovancev bi imele samo še pravico do zdravniške pomoči.

Glede zavarovanja zoper nezgode zahtevajo delodajalci, da se znižajo vse rente za 25 odstotkov. Invalidi rentniki, katerih izguba delovne moči ne presega 35% (sedaj 10%), naj bi po predlogu delodajalcev ne imeli pravice do nezgodne rente. Razen tega predlagajo delodajalci, da se sedanji sistem kapitalnega kritja rent odpravi. S tem bi se prva leta prihranil znaten znesek, ali v poznejših letih bi se sedanji prispevek pri dokladnem sistemu najmanj podvojil.

Če napravimo račun, v koliko se zmanjšajo vse sedanje datjave zava-

Industrija prospeva, kmet hira.

Največji riziko pa nosi delavec. Od 188.233 nezaposlenih je dobilo delo samo 41.617. Veliki dobički naše industrije. Kriza poljedelstva.

(Razmotrivanje po poročilu centralnega tajništva Delavskih zbornic.)

Gospodarski krogi so objavili utemeljevanje svojih dalekosežnih predlogov za revizijo našega socialnega zakonodajstva. Predlogov samih pa še niso objavili, ker se ne upajo z njimi na dan. Poslabšanje socialne zakonodaje pa utemeljujejo gospodarski krogi z »gospodarsko krizo«, in da je zaradi nje brezpogojno treba zmanjšati sedanje prispevke za socialno zavarovanje in podaljšati delovni čas. Seveda gre tu tudi za zmanjšanje dajatev v socialnem zavarovanju in znižanje mezd, ki naj bi ostale kljub podaljšanju delovnega časa iste, dasi so že danes za 25 do 30 odstotkov pod predvojno pariteto.

V resnici obstoja v državi gospodarska kriza, toda ne kriza glasnih »gospodarskih krogov« in industrije, pač pa kriza kmetiškega gospodarstva.

Iz objavljenih uradnih statističnih podatkov izhaja namreč, da je povprečni letni dohodek enega kmetiškega prebivalca znašal leta 1924 4806 Din, leta 1928 pa le 3414 Din. S tem je naravno padla kupna moč kmetiškega staru, ki tvori v državi skoro 80 odstotkov vsega prebivalstva in naravno hira vsa obrt in mala trgovina, ki je živela od konsumentov kmetiških okolič. Konsum obrtnih in živilskih produktov hira torej, ker se je kupna moč zmanjšala. Zaradi krize kmetiškega prebivalstva pa beže kmetiški delavci v mesta in sprejemajo delo za vsako ceno, tako da je povprečna dnevna mezda nekvalificiranega delavca padla od 35 Din v letu 1924 na 15 do 18 Din v letu 1928. Razentega pa od leta do leta narašča število nezaposlenih delavcev.

Bilanca kmetiškega gospodarstva v naši državi je v resnici jako žalostna.

Povsem drugače pa je z velikim kapitalom, ki dela tudi v letih »gospodarske krize« z ogromnimi dobički. Naše banke izkazujejo v svojih javnih bilancah 300 milijonov dinarjev čistega dobička. Industriji se pa godi naravnost sijajno. Uživa vse ugodnosti visoke zaščitne carine, ki onemogoča dostop inozemskih cenjejših izdelkov v državo. Razentega izkorišča krizo kmetov, delavcev in malih obrtnikov s tem, da neprestano znižuje mezde. V jako razviti industriji v državi plačuje industrija delavstvu na zaslužku komaj toliko, kolikor zasluži pri popustu na carini.

Po podatkih načelnika trgovskega ministrstva Savića je od leta 1919 do 1928 nastalo poleg ogromnega števila industrijskih podjetij 221

rovanja, če bi se upoštevali predlogi delodajalcev, dobimo to značilno številčno sliko:

1. na hranarini 10 mil. Din; 2. na dečji opremi 13 mil. Din; 3. na porodnici 2 mil. Din; 4. zaradi prekratke zaposlenosti 6 mil. Din; 5. na invalidnih podporah pod 35 odst. ne sposobnosti 5 mil. Din; 6. na znižanih rentah 5 mil. Din; 7. načasno zmanjšanih podporah invalidom ob spremembi sistema kritja 30 mil. Din. V celoti bi delavci izgubili 71 mil. Din na leto.

Po predlogih delodajalcev bi torej morali delavci prispevati 102 milijona dinarjev več kakor doslej, a

velikih tovarn. Vsa ta industrija dela z velikimi dobički. Gospodarski tednik »Narodno blagostanje« je izračunal po bilancah 43 industrijskih podjetij, da so v letu 1928 delala s 76% bruto zaslužka!

Večina naših tovarn dela s popolnoma zastarelimi stroji. Pri nas se ustanavljajo zlasti nove tekstilne tovarne (tkalnice) na ta način, da se zastareli stroji, ki so jih v inozemstvu zavrgli, uvažajo v našo državo in delajo pri nas z velikim dobičkom, ker so delavske mezde tako nizke in ker je zaščitna carina tako visoka.

Poglejmo, kako je v rudarstvu! Od leta 1919 do 1928 se je v Srbiji produkcija premoaga zvišala štirinajstkrat, vrednost produkcije pa 35 krat, število delavcev pa je samo petkrat večje kakor je bilo leta 1919. Približno isto razmerje velja tudi za druge pokrajine v državi. Vsako rudniško podjetje plačuje danes za mezde delavcev povprečno petkrat manj kakor je plačevalo leta 1919.

Gospodarski krogi torej nimajo prav nikakršne pravice, da govore o krizi in da zahtevajo znižanje prispevkov za socialno zavarovanje.

Pri vsem tem je pa treba misliti na 100.000 nezaposlenih delavcev, ki jih imamo v državi. Naše borze dela so skoro brez moči in se številni nezaposleni sploh ne prijavljajo pri njih. Kljub temu se je leta 1929 pri borzah dela javilo 188.233 nezaposlenih, od katerih je dobilo delo samo 41.617.

Kaj bi torej značilo za naše narodno gospodarstvo znižanje delavske mezde v obliki zmanjšanja delodajalskih prispevkov za socialno zavarovanje in podaljšanje osemurnega delavnika za nadaljnji dve neplačani delavni uri?

Samo to-le:

1. Še večje znižanje kupne moči delavcev.
2. Še večje število nezaposlenih.
3. Še večja bremena za občine in za državo zaradi preskrbe ubožcev.
4. Nezasluženo povečanje dobička majhnemu številu kapitalistov.

Predpogoj zdravega gospodarskega razvoja je čuvanje in pospeševanje konsumne moči širokih slojev prebivalstva. Treba je pospeševati dvig dohodkov kmetiškega stanu in delavcev. Zaraditega so pa predlogi gospodarskih krogov škodljivi za splošno narodno gospodarstvo, ker so v nasprotju z obćimi koristmi delavnega naroda in imajo pred očmi samo interes malega števila podjetnikov. V nasprotju so celo z interesi malih obrtnikov in trgovcev.

prejemali bi od zavarovanja na leto 71 milijonov dinarjev manj kakor doslej. Namen delodajalskih zahtev je, da se delavcem vzame 173 milijonov dinarjev na leto.

(Radničke Novine, Beograd.)

Monarhistična zarota na Portugalskem.

Monarhistični propagandisti na Portugalskem so razvili po vsej državi monarhistično propagando. Nanečrti monarhistov so policiji znani in vlada izvaja, da gibanje republikani nevarno.

Baldwin bi rad zaja-hal konja.

Napoveduje vojno delavski vladi.

Angleški konservativci pod vodstvom bivšega predsednika vlade Baldwina postajajo nestrpni, ker se ne morejo politično uveljavljati in ker s tem stanjem v stranki postajajo kapitalisti nezadovoljni. Baldwin je sklical v London okoli tisoč zaupnikov svoje stranke ter napovedal vojno delavski vladi. Baldwin je izjavil, da je za zaščitno carino industrije, ne pa za splošno carinsko zaščito. Če pride Baldwin na vlado, bo predvsem sklical konferenco imperija, ki naj uredi carino za življenske potrebščine. S to akcijo namerava Baldwin konsolidirati svojo stranko. Kdaj pa Baldwin pride na vlado, pa bodo pokazale volitve.

Nezaupnica angleških konservativcev delavski vladi — odklonjena.

Na predlog konservativne stranke je razpravljala angleška zbornica dne 4. t. m. o ženevskih carinskih dogovorih in z njimi utemeljevala nezaupnico vladi. Trgovinski minister je zadevo pojasnil, rekoč, da je mnenje konservativcev zmotno, češ, da se hoče carine stabilizirati. Dogovor hoče samo doseči, da se carine ne zvišajo in da se medsebojne carine odpravijo.

Po živahni debati je bil predlog konservativcev odklonjen z 286 glasovi; konservativci so dobili 212 glasov.

Kaj vse si upa naduti bankir.

Francija protestira proti drju Schachtu.

Ravnatelj nemške državne banke dr. Schacht, ki bi rad vodil svojo politiko proti državni vladi in ščitil interese svojih koncernov, je zopet na seji bančnih guvernerjev v Rimu, kjer se je sestavljal upravni odbor za reparacijsko banko, odklonil imenovanje dveh nemških delegatov v upravni odbor. Svoj čas je tudi na haaški konferenci odklanjal udeležbo nemške državne banke pri reparacijski banki. V Rimu bi po sprejemu haaškega dogovora ne smel odklanjati sodelovanja, ker je državna banka orodje vlade. Francoski poslanik v Berlinu je zaradi tega nastopa Schachta protestiral pri nemškem zunanjem ministru dr. Curtiusu in se pritožil proti vedenju drja Schachta.

Spori med državami se rešujejo samo mirnim potom.

Važna načelna rešitev.

V Ženevi zboruje komisija Društva narodov, da spravi v sklad pakt Društva narodov in Kellogov mirovni pakt. Komisija se je odločila za načelo, da se morejo spori med državami pri Društvu narodov reševati samo mirnim potom, to je, s poravnano ali pred haaškim sodiščem.

Preteča kriza nemške vlade odgodena.

Splošen strah pred demisijo vlade.

Glede na proračunske postavke za podporo nezaposlenim so stavili demokrati posredovalen predlog. Finančni minister dr. Moldenhauer je zaraditega umaknil grožnjo z odstopom ter bo izdelal proračun na pod-

lagi posredovalnega predloga. Umik finančnega ministra kaže, da je nemška ljudska stranka popustila v svojem stališču proti dovoljevanju kreditov za nezaposlene.

Kancler Müller je izjavil, da poda demisijo, če izstopi iz vlade nemška ljudska stranka. Ta grožnja je napravila močnejši vtis v gospodarstvu in med javnimi delavci, ki v tisku svare pred vladno krizo. Politične razmere v Nemčiji, pravijo, so danes take, da bi vladna kriza silno škodovala ugledu države in je skoro izključena nova trdna strankarska kombinacija, ki bi prevzela režim v važnem trenutku, ko se rešujejo važni politični in gospodarski problemi. Vladna kriza bi imela težke gospodarske in politične posledice, ker bi socialni demokraci v vladi, ki se je ustvarila iz strank, ki so jo zrušile zaradi važnega socialnopolitičnega predloga, ne mogli so delovati.

Vrhutega pa bi v takem primeru dobilo opore fašistično nemško nacionalslavo, ki preži na nemire in reakcionarne zarote.

Velika poneverba državnega denarja.

Blagajnik zagrebške carinarnice poneveril 4.880.000 dinarjev.

Dne 28. februarja so napravili pri zagrebški carinarnici nenadno revizijo. Ob tej priliki je bil aretiran glavni blagajnik carinarnice Vladimir Vranić, ki je že dalje časa poneverjal denar, a ga kontrole niso mogle zaslediti. To pot je bil znesek prevelik in kontrola iznenada. Izjavil je, če bi bil vedel za aretacijo, bi se bil ustrelil in je imel zato pripravljen revolver. Vranić se izgovarja, da je posojal denar trgovcu Štefanu Maričiću. Tudi ta je bil aretiran. Vranić je posodil trgovcu znesek, ki pa še ni ugotovljen, ker pravi trgovec, da ga je vrnil, pod pogojem, da mu plača Maričić vsak mesec 10.000 Din. Vranić je imel v Zagrebu najeto luksuzno opremljeno stanovanje, v katerem se je shajal z ugledno zagrebško damo. Policija je zapečatila Vranićevo stanovanje, Maričićovo trgovino in skuša ugotoviti, kam je zginil znesek Din 4.880.000, ki manjka in kje eventualno je shranjen denar, če ga je kaj ostalo. Maričić trdi celo, da je sam posojal denar Vraniću. — To je vsekako velika stvar, ki osvetljuje slabo gospodarstvo z državnim imetjem po posameznih zaupanja nevrednih osebah.

All si že dobil novega naročnika za „Delavsko politiko“, smatraj to za svojo dolžnost!

Aleksander Neverov:

Taškent — kruha bogato mesto.

(Ruska povest iz dni velike lakote. Prevedel I. V.) 34

- Dihaj nekoliko v to lice!
- A ti meni...
- Uhuhu...

Bil je kratek hip, ko se je v srcu obeh rodila nepoznana radost radi segrevanja. Ni bila izgovorjena z besedami. Peljala sta se molče, vendar sta čutila oba, kako dobro je, če sta dva...

In mrtva kmetiča ju sedaj ni strašila. Bilo jima je, kakor da je govorila:

- Tako, otroka, tako!...

26.

Zjutraj sta prodajala Miškin suknjič na veliki kirgiški postaji.

Trofim je rekel z glasom izkušenega človeka:

- Štiri tisoč zahtevaj!
- Ali dobim?

— Če bo preveč, popustiš nekoliko. Jaz bom kupoval. Ti lepo hvali svoj tovar in me nalašč zmerjaj, ako ti bom malo ponujal. Razumeš?... Idi med ljudi.

Miška je šel v pisano množico bazara, držeč v rokah očetov suknjič. Od strani je prišel Trofim:

- Glasneje krič!
- Miška je zamahnil s suknjičem:
- Ej, kupite. Prodam ga!

Trofim ga je pustil, da je odšel globlje v množico. Nato je stopil za njim in glasno vprašal:

- Stoj! Koliko zahtevaš?

Nezaposlenost ne zadeva samo nezaposlene, nego splošnost, zato splošno obvezno zavarovanje.

Delavci žele splošno obvezno zavarovanje.

V srednjeevropskih državah je na dnevnem redu skrb za nezaposlene, ker številno nezaposlenih skoro povsod narašča. Meščanske stranke v Avstriji, Nemčiji in na Angleškem se protivijo zavarovanju za nezaposlene. Zadnjič smo omenili, kako nesramno se je izjavil o delavskem varstvu znani direktor nemške državne banke dr. Schacht. To vprašanje je pa bilo zlasti v Nemčiji važno, ker so nemški nacionalisti zaradi tega vprašanja hoteli izzvati padec vlade. Hindenburg sam, ki ni socialni politik, je rekel, da je skrb za nezaposlene potrebna žrtev za splošno bedo.

Kakor vedno med kulturnimi narodi, se tudi k temu problemu oglašajo znane znanstvene avtoritete ter komentirajo vprašanje nezaposlenosti s socialnopolitičnega vidika. Prav temeljito je izpregovoril o tem vprašanju docent W. Knogge z greifwaldskega vseučilišča, ki pravi v bistvu naslednje:

Kmalu bodo vsi državljani uvideli, da nezaposlenost ni le nesreča za nezaposlene, ampak za celotno gospodarstvo, zlasti, če je za daljšo dobo čezmerno velika. Stalna bremena za nezaposlene iz kreditov bi bila pretežka, zato je treba poiskati drugo obliko preskrbe nezaposlenih.

Uvesti se mora zavarovanje za nezaposlene obvezno in razširiti ne le na takozvane ročne delavce, ampak tudi na državne uradnike, poštne, železniške, deželne in občinske nameščence.

Marsikdo bo rekel, da ne bi bilo logično, če se pritegne k temu zavarovanju stalne nameščence, ki ne bodo dobili od zavarovanja nobenih dobrin. To pa ni tako. Vzajemno zavarovanje pač bazira na tem, da dobi preskrbo, kdor jo rabi. Vsaj na primer tudi sezonski delavci dobe mnogo več na podporah nego vplačajo.

V Nemčiji je na primer državnih nameščencev okoli 1.550.000. Če bi bili ti zavarovani s povprečnim prispevkom 1.20 mark na teden, bi to dalo 94 milijonov mark na leto; k temu pa prispeva enako še delodajalec (država), tako, da doseže letni prejemek 184 milijonov mark. Zavarovanje se mora raztegniti na vse, ki so v delovnem razmerju.

V sedanjih razmerah ne zadostuje več socialno zavarovanje, to je zavarovanje delavskega razreda. Zavarovanje mora postati ljudsko, splošno, ker so gospodarske in socialne razmere produkt gospodarskega sistema, ki ne skrbi za ohranitev delovne sile in konsumentov. Zato je to eminentno državno vprašanje.

Železničarji pri prometnem ministru.

Deputacija »Ujedinjenega saveza železničarjev Jugoslavije« pri prometnem ministru. — O izplačilu delavskih razlik, zakonu o železniškem osebju in delavskem pravilniku mora odločiti finančni minister. — Omejitve voznih ugodnosti železniških vpokojencev.

Povodom vsedelavske konferen- ce v Beogradu se je podala sedem- članska deputacija železničarjev »Ujedinjenega saveza železničarjev Jugoslavije« k prometnemu ministru, da urgira uzakonitev že obljubljenih stvari. Gre predvsem za delavske razlike, za novi zakon, za delavski pravilnik, za vozne ugodnosti vpokojencev in za nekatere postranske prinaldnosti (kilometraža itd.). Tudi za kredit zagrebški delavnici je šlo, ker postaja nevarnost, da bo sicer morala ustaviti delo. Glede razlik je g. minister rekel, da je on odredil izplačilo istih, toda sedaj ima besedo finančni minister! Delegacija mu je tozadevno izročila pismeno vlogo, v kateri je rečeno, da je prejšnja zapreka, češ, da generalna direktorija nima plačilnih spisov, sedaj odpadla in torej ni tozadevno za- držka. Tudi zagrebška direktorija jih je že poslala pred enim mesecem. Gre tedaj samo še za kredit. Glede

novega zakona je izjavil g. promet- ni minister, da je isti v delu in da bo s tem zakonom gmotni položaj zlasti osebja nižjih kategorij tako poboljšana, da bo to osebje popolno- ma preskrbljeno in da bo moglo vse svoje sile posvetiti službi. Uprava pa bo od njega tudi zahtevala natančno izpolnjevanje dolžnosti.

Glede delavskega pravilnika je izjavil g. minister isto, kar je rekel tudi prejšnji deputaciji, da se nahaja pri finančnem ministru in pri ministrskem predsedniku. Kar se tiče voznih ugodnosti vpokojencev, ki so jih namerava z novim pravilnikom omejiti, je izjavil g. minister Radivojević, da je res njegov namen, vozne ugodnosti v gotovi meri skrbeti, z motivacijo, da v nobeni drugi državi nimajo železničarji tako velikih voznih olajšav kot v naši in da je treba vpokojencem vzeti priliko pre- kupčevanja in »švercanja«. G. mini- ster je napram delegaciji naglasil:

»Vi nimate pojma, kako se nas od vsehi strani bombardira, zlasti od strani trgovskih zbornic.« Deputacija je odgovorila, da nikakor ne gre, da bi se radi par prekupčevalcev kaznovalo celokupno železničarsko osebje, ki nima s trgovanjem nič skupnega. Naj se tedaj odvzame vozne ugodnosti samo onim, ki zlo- rabljajo vozne ugodnosti in ne vsem. — O tem seveda še ni zadnja be- seda izpregovorjena! A. B.

Desničarski kurz v Franciji.

Francoska vlada je dobila zaupnico.

Novi ministrski predsednik Tardieu je dne 5. t. m. podal pred zbor- nico programatično izjavo svoje no- ve vlade. Izjava je bila nepopolna in se je tikala le aktualnih vprašanj. Seja je bila silno viharna. Po debati je Tardieu ošabno izjavil, da vlada nima vzroka, da bi se pokoravala manjšini, ker odločajo v republiki volitve in parlament. (Op. ur.: Da, tako je, Tardieu pa ne ve, kakšen bo rezultat volitev!). Pri glasovanju je glasovalo 316 poslancev za vlado, proti njej pa 263 poslancev. — So- cijalisti so na seji zavzeli kar naj- odločnejše stališče proti novi vladi. Govornik Frossard, ki ga vladna večina niti govoriti ni pustila, je re- kel med drugim, da je ministrstvo Tardieu izrecno bojni kabinet reak- cije proti levici. Levica pa bo ponu- deno rokavico sprejela in vodila boj proti vladi z vso energijo do defi- nitivne zmage demokracije.

25letnica „Proletarca“

Jubilej delavskega glasila v Ameriki.

Glasilo slovenskih socialistov v Ameriki, »Proletarec«, ki izhaja v Chicagu, praznuje letos 25 letnico svojega izhajanja. Tem povodom iz- ide list za 1. maj v obliki obsežne in pestre revije, z najaktualnejšimi član- ki in literarnimi prispevki ter mno- žico krasnih slik na finem papirju. Že pred petimi leti, ko je obhajal »Proletarec« svojo 20 letnico, je iz- šel 1. maja v naravnost luksuzni opremi na 100 straneh. To pot obeta biti še sijajnejši. »Proletarec« izhaja kot zelo dobro urejevan ilustriran socialističen tednik. Ali težek je bil njegov četrstoletni boj za obstanek, bilo je treba mnogo samozatajevanja in žrtev idealnih ljudi, ki so ga usta- novili, med njimi v prvi vrsti Jože Zavrtnik in Železnikar, ter cela vrsta njegovih naslednikov, da se je povzpel do te višine, na kateri je danes, ko si ga celo Amerikanci stavijo za vzgled kot edini, res socialistični list v Ameriki.

— Saj ne kupiš — se je obrnil Miška.
— Kdo to pravi?
— Saj nimaš denarja.
— Kaj si štel moj denar?
— Saj vidim...
Trofim se je razsrdil.
— Ej, domišljavec domišljavi! Govori... ko- liko?
— Štiri tisoč.
— Popustiš kaj?
— Zadnja cena. Skoro nov je še...
Miška je stal s Trofimom v pisani množici ljudi. Glasno sta mešetarila, da bi opozorila ljudi na suknjič. Ali nikdo, niti eden se ni ustavil. Vsak je od daleč pogledal in se obrnil.
Trofim, majaje z glavo, reče:
— Zviti so hudiči. Ne potegneš jih!
Že se je poglelo veselo razpoloženje. Suknjič se je pokazal za slabega. In v tem obupavanju se je vsiljevala misel: nikdar ga ne prodaš. Niti za tisoč, niti za petsto.
V tem trenutku pa je prišel mlad Kirgišček, malo večji od Trofima. Obstal je pred dečkoma s črnimi, bleščečimi se očmi.
Miška je mahnil s suknjičem:
— Kupi!
Kirgiz z majhno bradico je napel ustnice, ogle- doval suknjič od zunaj in od znotraj in vprašal po ruski:
— Kolk!
— Po ceni. Štiri tisoč.
— Tišo!
Trofim je preko Miška kriknil:
— A kdo je gospodar tega suknjiča?
— Jaz — se je obrnil Miška.

— Koliko hočeš?
— Štiri tisoč.
— Si prišel prodajat ali gobeždat? — je ostro vprašal Trofim.
— A ti? Kaj bi prav za prav rad? — je isto- tako strogo odgovoril Miška.
— Če hočeš prodati, ná tri tisoč. Več niti kopjejeke. Hočeš?
Kirgiz se je ozrl v novega kupca, pljunil, se razvnel in začel otipavati podlogo. Miška je govo- ril trgovski:
— Ne brskaj, sodrug. Blago je dobro. Dve leti boš nosil.
Pristopili so še drugi Kirgizi. Ogledovali, cmo- kali:
— Dve tišo!
— Ni mogoče, sodrug. Prepoceni!
— Tri tišo!... No?
Trofim previdno zašepeče:
— Popusti za tisoč.
Miška je udaril Kirgizu v roko kakor odrasel, pravi mužik in glasno rekel:
— Zbogom, suknjič! Blago je zares izvrst- no...
Kupila sta kruh.
Miška ga je nesel k srcu, objemajoč ga. Oči so blestele vse radostne, ustnice so od pričakova- nja vtrepetale. Hotelo se jima je, kar na mestu, poleg branjev, kar na bazaru, vgrizniti z lačnimi usti v veliki kos, goltati in nič žvečiti. Ali na ba- zaru je nerodno. Lačni begunci so se smukali okrog njiju, gledali kruh z lačnimi, upadlimi očmi. Lahko bi jima sedaj iztrgali kruh. Miška in Trofim, sedaj najbogatejša človeka s kruhom, sta zbežala obe- dovat za postajo, v stepo.

Albert Thomas in novinarji.

Ratifikacija mednarodnih konvencij je minimum socialne zaščite.

Ko je direktor Mednarodnega urada dela, Albert Thomas, dne 27. februarja došel iz Bolgarije v Jugoslavijo, so ga takoj, na prvi večji postaji, v Nišu, obkolili nestrpni novinarji, ki ne prizanešajo s svojo neskončno radovednostjo nikomur. Novinarji so Thomasa vprašali, v kakšnem razmerju se nahaja naše delavstvo napram delavstvu ostalih držav. Na to vprašanje je Thomas zelo ljubezljivo odgovoril: »Neprijetno mi je, da takoj govorim o novinarji, ker sem jezen na novinarje, četudi sem bil sam novinar, vendar vam rečem, da ni treba tako hitro govoriti o utisih iz Vaše države, o razmerah delavcev ter delodajalcev, ker je to prehitro, saj sem šele prekoračil prag Vaše domovine. Ne sme se pozabiti, da se Vaša država nahaja šele v razvoju delavskega pokreta.

Mednarodni urad dela pričakuje od Jugoslavije, da izvrši ono, kar je minimalno ter ono, kar je izraženo v mednarodnih konvencijah. Te konvencije so, kot vam je znano, tudi Vaši kraljevski vladi predložene in ona jih je od 29. po številu do sedaj ratificirala 19. — Ko je Thomas istega dne popoldne došel v Beograd, so ga tudi tukaj novinarji že na kolodvoru »šturmali«. Toda on jim je izjavil, da je precej utrujen in da se mora malo odpočiti, zato jih je povabil za 18. uro v svoj hotel, kjer je imel z njimi daljši razgovor. Pri tej priliki je Albert Thomas povedal novinarjem vse, kar se mu v naši državi dopade in kar mu ne ugaja. Govoril je zopet o konvencijah, ki še čakajo na ratifikacijo. Njegova glavna naloga je, da vlade vedno opominja na to, da vršijo mednarodne obveznosti. Rekel je, da je naša vlada pred nekoliko dnevi ratificirala zopet tri od omenjenih konvencij. Tudi nekatere druge vlade balkanskih držav so tik pred njegovim prihodom ratificirale nekatere konvencije. Zato je Thomas smeje pripomnil: »Vidite torej: Kadar jaz pridem z mojo soprogo v kakšno državo, tedaj se zgodi to, da moja soprogo obdarujejo z rožami, meni pa napravijo poklon na ta način, da ratificirajo po kakšno konvencijo. — Toda meni so konvencije več vredne kot vse rože!« Nato je Thomas omenil, da bo angleška vlada v kratkem ratificirala konvencijo o osemurnem delavniku in ko se to zgodi, je rekel Thomas, tedaj bom »navalil« tudi na Vašo vlado, da stori isto. — Tudi pred odhodom so novinarji obsipali Thomasa z vprašanji, kakšne utise, da je dobil in da-li je imel njegov obisk Jugoslavije uspeh. — Albert Thomas je rekel novinarjem med drugim: »Imam zelo jasne utise o razmerju, ki vlada med Vašim delavstvom in delodajalci. Prepričan sem se, da imate sicer precej dobre socialne zakone, ki se pa ne izvajajo v celoti in tudi ne enako v vseh pokrajinskih državah.« Thomas je zaslišal zastopnike delavstva kot tudi zastopnike delodajalcev in končno se je informiral pri vladi o vsem, kar ima ona v načrtu.

On je popolnoma prepričan, da se sedanja socialna zakonodaja ne bo poslabšala, četudi se bo izvršila kakšna revizija. Končno je izjavil Thomas, da je dal nasvet delodajalcem in delavcem, da naj po ženevskem vzgledu iščejo vedno medsebojnega sporazuma.

Zakon proti delavcem v Avstriji.

Avstrijska meščanska večina hoče ustvariti zakon proti terorju, kakor pravi Seipel in drugi reaktivnarci.

Socialni demokrati vidijo v takem zakonu samo diktaturo meščanskih strank. Zakon naj bi to diktaturo sankcioniral. Vse meščanske stranke tudi naglašajo, da ima zakon edini namen: proti socialnim demokratom. Socialni demokrati proti nameri najodločnejše protestirajo in se pripravljajo na odpor.

Pomorska razorožitev.

Ne iz miroljubnosti, ampak iz potrebe po tehnični reorganizaciji. — 30.000 tonske bojne ladje so neokretne, 6000 tonske križarke ideal moderne strategije. — Delavstvo edini faktor, ki iskreno želi mir in popolno razorožitev. Zakaj velesile ne posnemajo Danske, ki se je sama razorožila.

Te dni se vrši v Londonu takozvana pomorska razorožitvena konferenca. Marsikateremu naivnemu pacifistu in protivojnemu idealistu začne srce močnejše utripati, ko sliši o razorožitvenih konferencah. Oni pa, ki poznajo današnji svet s svojimi intrigami, pohlepom in sadizmom, se pa ne vdajajo nikakim iluzijam. Na teh konferencah vlada isti duh egoizma in nezaupanja, ki je leta 1914 povzročil svetovni pokolj. Imeli smo že celo vrsto mednarodnih »razorožitvenih« konferenc. Rezultat? Ničla! Ker teh konferenc ne sklicujejo oni, ki so okusili ves strahoten realizem vojn. Zvonec nosijo oni, ki jim je vojna blagodat.

Marsikdo bo mogoče odvrnil: preveč črno vidiš. Čemu pa se potem take konference sploh sklicujejo? Saj to vendar stane denar. Potem bi pa lahko ostalo kar pri starem. Nek vzrok že mora biti. Zakaj bi ne bila to neka nova duševnost, neka človekoljubna uvidevnost?

Le počasi, dragi prijatelj. Nova duševnost? Poklon človečanstvu? Da, ampak ne pri onih, ki pripravljajo in posejajo take-le konference. Pač pa se dramijo narodi, spregledujejo nižine, in tem je treba vreči kako kost, da jo glodajo in se za nekaj časa zopet pomirijo. To je temelj pacifistične politike vodilnih držav. Kajti dokler jim mase zaupajo, tako dolgo jih tudi lahko vladajo.

Zavračam me: za krotenje mas bi se vladam ne bilo treba posluževati takih zvijač. Vsaka razpolaga z zadostno množino realnih in učinkovitih sredstev, da jih drži v šahu. Tu mora biti že kak drug vzrok in ne razumem, zakaj bi bili plemeniti nagibi čisto izključeni.

Že vidim, dragi prijatelj, da se ne daš odpraviti samo s teorijo. Zahtevaš konkretnih dejstev. Dobro, tudi z njimi ti lahko poslužim. Daleč od vsake sentimentalnosti imajo te konference čisto realne vzroke: razvoj tehnike sil k organizaciji pomorskih vojnih sil. Že način vojevanja na suhem, vojna tehnika ob početku tega stoletja in ob začetku svetovne vojne je danes že zastarela. Modernim vojnim silam ne pride več na misel, da bi izdajale ogromne vsote za vzdrževanje in izpopolnitev konjice, ki je bila nekdanji ponos armad. Tudi zidane utrdbe in formacije ogromnih človeških mas so se danes že preživele. Zato pa se polaga čimvečja skrb in pažnja na izgradbo vojnega letalstva in kemične vojne industrije. Zato bi pri morebitnih konferencah, ki bi imele nalog, omejiti oboroževanje na suhem, najbrž ne bilo težko doseči sporazuma za odpravo konjice in celo trdnjav, ter doseči znižanja vojaškega kadra na minimum in znatno znižati vojaški rok, ker bodo to v bodoči vojni vprašanja druge vrste, pač pa bodo države ljubosumno skrivale svoje karte o letalstvu, kemični industriji in elektrotehniki.

Ravnatoko je s pomorskim oboroževanjem. Ponos pomorskih držav so bile dosedaj ogromne bojne ladje, ki so stale tako ogromne vsote denarja, da bi za eno tako ladjo lahko kupil celo kraljestvo. Velika Britanija ima bojne ladje s 35.000 tonami, od katerih stane ena 7 milijonov funtov šterlingov (to je skoraj 2 milijardi dinarjev). Enako Amerika. Ogromna ameriška matična ladja »Saratoga« je stala 36 milijonov dolarjev. To so velikanska premoženja, ki jih niti bogata Amerika ne more mirne duše v vodo metati. A spričo napredujoče tehnike so se izkazale te velike bojne ladje kot malo vredne, zastarele, neokretne. Taka ladja ni za drugo uporabna, kakor za boj z enako velikimi bojnimi ladjami, medtem ko proti majhnim, okretnim križarkam in podmornicam ne more dosti opraviti s svojimi mamutskimi topovi in okornostjo. Tudi se ne more spuščati daleč na odprto morje in se mora previdno držati bližine ladjedelskih

luk, ker so na njih vedno potrebna kaka popravila. V Sredozemskem morju se taki velikani sploh ne morejo kretati. Francija in Italija že od vojne sem ne gradita več velikih bojnih ladij; kolikor jih še imata, jih bosta v bodoči vojni pustili v svojih lukah za tarčo sovražnim podmornicam. Velika Britanija hoče izdatke za velike bojne ladje v bodoče sploh črtati in hoče graditi ladje od 10.000 do 20.000 ton. Edino Amerika ima še v svoji milijonarski baharji veselje nad takimi velikani, in hoče ostalemu svetu imponirati ter graditi celo 50.000 tonska strašila. Seveda pa pri tem tudi ne pozablja na ostala učinkovita pomorska obrambna sredstva in hoče na vsak način nadkriliti druge, zlasti Anglijo. Te pa se ne navdušujejo več za to prakso, prvič, ker ne morejo tako razsipati denarja kot Amerikanci spričo naraščajočih gospodarskih in socialnih potreb, drugič, ker so uvidele, da je te vrste oboroževanje nepraktično. Najboljši primer jim je dala Nemčija, ki je na londonsko konferenco sploh niso vabili. Po mirovni pogodbi ne sme Nemčija graditi nobene vojne ladje, ki bi bila večja od 10.000 ton in nje topovi ne smejo presežati 28 cm. In zgradila je v tej velikosti ono glasovito oklopno križarko A, ki je povzročala lansko leto toliko burje v Reichstagu. In svet se je čudil. Ta majhna križarka je po svoji spretni hitrosti in učinkoviti bojni sposobnosti nadkrilila največje bojne ladje. Prava »žepna« bojna ladja. In velesile so začele premišljevat: čemu izdajamo milijarde za svoje majmune? Ne bi bile 15.000 tonske vojne ladje dovolj velike? Da, seveda, toda... Ogromne matične ladje za letala so istotako nesmisel. Japonska je dogradila lansko leto matično ladjo »Rynjo« s komaj 8.000 tonami, pa se je izvrstno obnesla. Tudi križarkam naj bi se znižala tonaža na 6.000. Švedska je zgradila poseben tip, ki služi istočasno kot križarka in kot matična ladja in ima samo 6.000 ton. Kar se tiče podmornic, so iste s svojo tonažo dosegle višek. Francija je dogradila podmornico »Surcouf« s 3.000 tonami, ki pa se z njo zelo težko manevrira in zahteva zelo globoko morje. A medtem, ko se Anglija in Italija ne upirata odpovedati se podmornicam, jih Japonska, Francija in Amerika nečejo pogrešati.

Boj na londonski razorožitveni konferenci gre na eni strani med Veliko Britanijo in Ameriko, na drugi med Francijo in Italijo. Britanija že težko prenaša bremena, ki ji jih nalaga prestiž na morju, a dokler Amerika gradi vedno nove bojne ladje, Britanija ne sme zaostajati. Zato bi jo rada pripravila do tega, da bi nadaljne oboroževanje ustavila ali omejila. Slabejša Italija pa zahteva od Francije kratkomašno pariteto v tonaži. To se pravi, naj Francija reducira svoje brodogradne mere, kakor ga ima Italija, ali pa naj ustavi oboroževanje tako dolgo, da ji Italija sledi. Japonska pa si sploh ne pusti posezati v svoje območje. Tako stoji stvari sedaj in mislimo, da se mnogo tudi ne bodo spremenile, ker vlada med člani konference nezaupnost in medsebojna bojazen. Pogajajo se pa samo velesile, manjših držav se sploh ni vabilo. Nezaupnost pa povzroča nesoglasje in prepir, v tem slučaju nove vojne. Vse kaže, da bo človeštvo še enkrat moralo izpiti grenki kelih do dna. Bo li potem bolj pametno? Upajmo! In vendar se zdi stvar tako enostavna. Vse vlade zatrjujejo svojo miroljubnost. In človeštvo faktično ne želi več vojn; če je tako, čemu potem toliko prerivanja? Ti nečeš več vojne? Ne! Ti tudi ne? Ne! Jaz tudi ne! Čemu nam potem bojne ladje, nasajene s topovi kakor jež z bodicami? Proč z njimi! Med staro šaro! Preto-pimo železje v koristne stroje. Ali pa jih preuredimo v trgovske ladje. Potem pa na delo! Producirajmo, trgujmo, konzumirajmo! In pripovedujmo

deci pravljice o nekdanjih morskih pošastih!

Tako bi govorila jaz in ti, moj dragi prijatelj. Tako misli angleška delavska vlada in z njo vsi angleški delavci. (Saj je Macdonald sam ob izbruhu svetovne vojne vodil protivojno agitacijo.) Tako mislijo delavci na celem svetu. Če bi imeli samo ti za odločati, potem bi razorožitvene konference ne bile več potrebne. Razorožite se, kakor se je razorožila Danska sama od sebe, brez vseh konferenc.

T. M.

Na svobodo izpuščenih literati.

Kazenska preiskava zoper Toneta Seliškara popolnoma ustavljena.

Koncem januarja smo poročali, da je bil pesnik Tone Seliškar z več drugimi mlajšimi pisatelji aretiran in odveden k okrožnemu sodišču v Veliko Kikindo. Že takrat smo izrazili prepričanje, da se bo ovadba prav gotovo izkazala za neosnovano. Sedaj smo dobili poročilo, da je bilo dne 4. t. m. kazensko postopanje zoper njega popolnoma ustavljeno. Istočasno so bili izpuščeni tudi štirje sodružniki bivšega dijaškega lista »Mladine«, dočim so glede Mileta Klopčiča in Kozarja potrebne še nekatere poizvedbe, ki se bodo pač mogle v najkrajšem času izvršiti.

Zoper Seliškara se je uvedla preiskava, češ, da je propagiral nasilno izpremembo sedanjega družabnega reda. Stvar pa je bila sledeča. Septembra 1928 so neki srbski književniki povabili mlajše slovenske pesnike, da naj pošljejo nekaj svojih pesmi za almanah jugoslovanske lirike, ki so ga nameravali izdati koncem leta 1928. Temu vabilu se je odzval tudi Seliškar in je poslal iz svoje zbirke »Trbovlje«, ki je izšla že leta 1923, pesmi Rudnik in Sedmorjenčke. Obe pesmi sta prav lepi in ju je »Delavska Politika« minuli mesec ponatisnila. — Almanah je bil tiskan v Vel. Kikindi začetkom leta 1929, izdajatelj pa mu je dodal baje precej »krvav« uvod, tako da je bil almanah konfisciran in sploh ni prišel na knjižni trg. Poleti 1929 se je baje zoper enega izmed izdajateljev uvedla kazenskega preiskava zaradi nekkih drugih dejanj. Takrat so razširili preiskavo tudi na almanah. Zoper slovenske sodružnike je prišla tudi neka ovadba iz Ljubljane. Državno sodišče pa vse strani ni smatralo za posebno važne in je odstopilo zadevo na redno postopanje okrožnemu sodišču v Vel. Kikindi, ker je bil tam almanah tiskan. Čeprav je bila stvar za vsakega poznavalca razmer jasna, je moralo državno tožilstvo v Vel. Kikindi, ki ima tozadevno zelo stroge predpise, uvesti najnatančnejšo preiskavo, ki se je zavlekla čez šest tednov. Preiskavo je zlasti oteževala velika oddaljenost Vel. Kikinde, ki leži v Banatu na rumunski meji in je od Ljubljane bolj oddaljena kakor na pr. Praga. — Čestitamo prijatelju Seliškariju k njegovi oprostitvi. Bridka izkušnja pa ga naj samo podžiga, da bo tudi v bodoče svoj prosti čas, ki mu preostaja preko njegovih službenih dolžnosti, uporabljal za vzgojo in prosveto mladine in delovnega naroda.

Kaj si očitajo beograjski občinski očetje

Zanimiv in značilen proces proti bivšemu beograjskemu podžupanu.

Bivši beograjski podžupan dr. K. Jovanović je tožen zaradi korupcijskih dejanj. Odvetniki obtoženčevi seveda dolže sedanjo občinsko upravo in dokazujejo nje neokretno delovanje pri sklepanju posojil. Posebno zanimiva trditev odvetnika Bogdanovića je, da je sedanji beograjski župan Savčić živel v Švici v Ženevi in sprejmal na račun svojih dobav veliko denarja. Predložil je pismo Koste Kumanudija, v katerem ta pravi, da ga je dr. Kosta Jovanović obvestil že lani, da mu je Miloš Savčić, sedanji beograjski župan, obljubil po svojem zastopniku Milivoju

Pavloviču nagrado en milijon dinarjev in stalno članstvo v upravnem odboru nove električne centrale, če bo deloval na to, da bodo sprejete ponudbe, ki jih oni predlagajo. Sedanj podžupan Vojislav Sadžina, je dejal odvetnik Bogdanović, je bil med svetovno vojno tolmač v Kruševcu in

obtožen po § 113 kaz. zakona. Podžupan dr. Miloša Stojadinović ni študiral socijalnih nauk v Švici in ni napravil na nobeni evropski univerzi doktorata ter nima pravice, da se predstavlja za doktorja in inženerja. — Obravnava se vrši dalje in dalje se razgalja »inteligenta« med seboj.

Doma in po svetu.

Macedonci nadaljujejo z bombnimi atentati. Dne 3. tm. so Macedonci ob 7. uri zvečer vrgli v hotel »National« v Pirotu eno bombo in pred hotel med občinstvo takoj nato še dve bombi. V hotelu je bilo ranjenih devet oseb, pred hotelom pa 16. En ranjenec je v bolnici podlegel ranam. — V Sofiji sta bila umorjena dva Macedonca Mihajlovega krila. Morilci v tem primeru so bili aretirani in so umor priznali.

Statistika pismenosti v Jugoslaviji. Ker se bo najbrže še letošnje leto izvedlo ljudsko štetje v državi, je prav, če nekoliko pregledamo kulturne prilike, ki so vladale l. 1921, ob priliki tedaj izvršenega ljudskega štetja; da bomo potem tem lažje primerjali, koliko so se te prilike napram tedanjim izboljšale. Da vidimo: Pismenih moških je bilo v severni Srbiji 54.44%; pismenih žensk 16.49%. Skupno bi znašala pismenost samo 35.57%. Potemtakem je bila v severni Srbiji, od Beograda do Kumanova, koncem leta 1921, samo ena tretjina prebivalcev, ki je znala pisati in brati. V ostalih pokrajinah naše države je ponekod bolje, ponekod celo še slabše s procentom pismenih ljudi, kakor so se pač poedine pokrajine razvijale. Tam, kjer ni bilo kulturno delo prekinjeno z upori ali vojnama ali z dolgim suženjstvom pod kakim nekulturnim narodom, tam se je severna kultura s pismenostjo širila uspešneje. Nekatere pokrajine pa, ki so imele isto ali še hujšo usodo od Srbije, je nepismenost še večja. To so predvsem južna Srbija, Bosna s Hercegovino in Črna gora. V južni Srbiji je pismenost sledeča: pismenih je bilo: moških 24.14%, žensk 8.43%. Splošna pismenost je dosegla 16.14%. Takoj po južni Srbiji prihaja po stanju pismenosti, oziroma bolje rečeno, nepismenosti Bosna in Hercegovina. Pismenih ljudi ima: moških 29.10, žensk 10.37, splošna pismenost je dosegla samo 19.44%. Črna gora je malo boljša od Bosne in Hercegovine ali od južne Srbije, a slabša od severne Srbije. Stanje pismenosti v Črni gori je bilo sledeče: moških 53.28, žensk 13.10, splošna pismenost je znašala 32.98%. Umevno je, da stoji v tem oziru Slovenija najbolje. Leta 1921 je bilo stanje pismenosti v Sloveniji sledeče: moških 91.14, žensk 91.15, splošna pismenost 91.145 odstotkov. Za Slovenijo je treba pripomniti še sledeče: odstotek pismenosti Slovenije se je v naši državi zmanjšal napram odstotku za časa avstrijske monarhije. To pa radi priključitve Prekmurja in Medjimurja k naši pokrajini, radi česar je padla pismenost v Sloveniji za 4 odstotke.

Silna poplava v južni Franciji. V Franciji je trajalo več dni deževje. Vrhutega je postalo vreme topleje in sneg v Pirenejah, ki meji na Špansko, se je jel naglo tajati. Reke v južni Franciji so v par dneh narasle po 6 do 9 metrov ter poplavile ogromna polja in nasebine. Mesto Perpignan je popolnoma odrezano od ostalega sveta. Mesto Castres je pod vodo; prebivalstvo se je rešilo v bližnje hribe. Enako je obkoljeno z vodo mesto Toulouse. Pri Montaubanu se je pa porušil nasip in voda se je zlila na vse strani ter poplavila ozemlje. Pri tej katastrofi je utonilo okoli sto ljudi. Reševanje ljudi pa je silno težavno, ker je poplava deroča. Cloveških žrtev v celoti utegne biti blizu 300.

Velikodušnost Italije. Razni italijanski listi poročajo, da postane Reka svobodna luka. Istotako postane tudi Pulj svobodno pristanišče. Vzrok temu Mussolinijevemu ukrepu je naraščanje prometa na Sušaku, ki občutno konkurira v neposredni bližini

ni se nahajajoči Reki. S tem je zlomljeno Mussolinijev načelo izolacije srednje Evrope, zlasti neprijetnih sosedov. Mussolini je pa tudi dobil močno lekcijo, da se gospodarstvo razvija in si utira pot drugače, ne pa s — kapitulacijo in po predpisih bobnečih teoreticarjev.

Avstrijski kancler dr. Schober potuje tudi v Pariz in London.

Rdeči Dunaj tudi za zasebno stanovanjsko akcijo. Da dvigne gradnjo zasebnih stanovanj premožnih slojev, je dunajska mestna občina dala od svojih zemljišč 220.000 kvadratnih metrov na razpolago za zgradbe eno- in večdružinskih hišic. Da omogoči interesentom zidavo, prevzame občina pri mestni centralni hranilnici poročstvo za najetje hipotek. Na ta način se bo letos pozidalo tisoč endružinskih hišic.

Največje siromake nezaposlene so hoteli dne 6. marca izrabiti komunisti v hrupni demonstraciji s svojimi političnimi cilji. Razumemo krivico, razumemo kapitalistično brutalnost in nerazumevanje, da morajo vsi ljudje živeti od zemeljskih dobrin. Klic nezaposlenih delavcev je upravičen, žal, da ga človeška družba neče in zaradi svoje mentalitete ne more razumeti. Izhod so dobre delavske organizacije. — Po vseh evropskih in izvenevropskih državah in mestih so oblasti za te dni izdale najstrožje odredbe.

Komunisti med seboj. V komunistični stranki Nemčije (KPD) je izbruhnila zopet hišna revolucija. Berlinska komunistična občinska svetovalec Letz in Radatz sta s 60 drugimi strankinimi funkcionarji izdala proglas proti centrali KPD, ki je zavila v tok Stalinovih diktatorskih potreb, ki pa delavsko gibanje v Nemčiji zlorablja za nesmiselne in brezkoristne boje, ki rušijo organizatorno moč delavstva, medtem ko sede v strankinem vodstvu klike, ki se med seboj pobijajo. Proglas zaključuje: Mi vemo, da je velik del dolgoletnih funkcionarjev in članov KPD naše ga mišljenja. Zato pozivamo vse naše somišljenike, da se uprejo nezdravi strankini sili in disciplini in javno nastopijo za to. Ob enem se zahteva popolna finančna neodvisnost od Moskve.

Ruski metropolit Sergij je izdal odprto pismo, češ, da v Rusiji ne preganjajo verstev. Sergij je pristaš sovjetov. Nedavno je pa imel mašo v neki cerkvi, kjer so ga verniki izžvižgali in mu klicali, da je izdajalec in Judež. Končno je zbežal, ker ljudi ni mogel pomiriti. Razburjeni verniki so mu raztrgali duhovno obleko.

V Braziliji so volili predsednika republike. V nedeljo so imeli v Braziliji volitev predsednika republike. Veliko večino glasov je dobil konservativni kandidat Julij Prestes. Podpredsednik je Vital Scarez.

Nemiri v Indokini so izzvali maščevanje francoskih kolonialnih oblasti. 13 voditeljev upora so v Jen-Maju obsodili na smrt, dva pa na prisilno delo. Kljub temu vre med domačini dalje.

Vlak zavozil med skupino progovnih delavcev. V okolici Berlina se je zgodila težka nesreča. Na nekem železniškem ovinku je skupina delavcev popravljala progo. Vlak, ki ga niso pravočasno opazili, je zavozil med nje. Večina je še pravočasno odskočila, medtem ko sta bila dva do smrti povožena.

V dežju, vetru in snegu

NIVEA-CREME

Veter in slabo vreme, mrzota in vlažnost odvezajo vaši koži trajno za kožo važne hranilne sestavine in pospešujejo s tem prerano nagubanost obraza. Vaša koža pa potrebuje svežega zraka. Tu vas varuje NIVEA-CREME pred neugodnimi vremenski vplivi. Samo NIVEA-CREME vsebuje EUCERIT. Ta obvaruje nežno kožno stanje osušenja in prepreči nastajanje gub in rug. — Doze po 3, 5, 10 in 22 Din. — Tube po 9 in 14 Din.

NIVEA-CREME pronikne v kožo in ne ostavlja nikakega bleska.

Trgovina v Jugoslaviji:

P. HETTERSDORF & CO., d. o. z., MARIBOR, Meljska cesta 56

Mestna občina mariborska za ohranitev socialne zakonodaje.

Soglasno sprejeta protestna resolucija proti poslabšanju socialne zakonodaje.

Na zadnji javni seji mestnega občinskega odbora je delavski zastopnik Josip Petejan ob priliki razprave o resoluciji glede ohranitve in izboljšanja socialne zakonodaje izvajal sledeče:

Podjetniki nameravajo izrabiti sedanje razmere v svoj prid in v škodo delavcem. Stavili so si za nalogo, da z vsemi silami pritiskajo na vlado in zahtevajo poslabšanje socialne zakonodaje, t. j. zakona o zaščiti delavcev, zakona o zavarovanju in zakona o inšpekciji dela. Zahteve delodajalcev so znane in če bi se uresničile, bi delavstvo izgubilo trohico pravic. Ne samo socialna zaščita, ampak tudi zavarovanje delavcev bi bilo s tem uničeno. Naravno je, da se delavci proti temu bore, dočim podjetniki v doseg svojih namer trdijo, da so njihove zahteve upravičene vsled vedno bolj občutne gospodarske krize, katere naj bi bila kriva naša socialna zakonodaja, ker nalaga podjetnikom velikanska bremena, ki jih pa ti ne morejo nositi. In vendar o krizi v industriji ne more biti govora, saj je število delavcev, zaposlenih v industriji, naraslo od 354.257 leta 1923 na 700.000 leta 1929. V teh letih se je ustanovilo 180 podjetij, 43 industrijskih družb je imelo 838 milijonov Din kapitala, ki se je obrestoval po skoro 19%. Delavske plače so pa nasprotno za 30% nižje od predvojnih. Vsi prispevki za socialno zavarovanje znašajo samo 1% celotnih produkcijskih stroškov, a še od tega edinega odstotka plača delavec polovico.

Poslabšanje socialnega zavarovanja v smislu delodajalskih predlogov bi imelo za posledico zmanjšanje hranarine, nezgodnih rent, porodnice, črtanje dečje opreme in odpravo družinskega zavarovanja. Seveda bi pri tem zavarovanje tudi ne moglo nu-

ditih onih zdravilnih pripomočkov, ki jih nudi danes. Ogrožen bi bil obstoj ambulatorijev in sanatorijev. Sklepni račun SUZOR-a za leto 1928 izkazuje 199 milijonov 713.000 izdatkov. Prispevki so znašali 279.237.000 Din, na upravne stroške je odpadlo 48.041.000, dočim znaša dolg delodajalcev 170.535.000 Din. V nezgodnem zavarovanju so znašali dohodki 67.913.000 Din, izdatki pa 35.000.000 Din. Od tega odpade na upravne stroške okoli 16% celokupne vsote. Te številke dovolj zgovorno govore, da so dohodki socialnega zavarovanja komaj tako veliki, da krijejo izdatke, dajavce pa so že zaradi tega nizke, ker je mezda nizka, ne glede na to, da je višina zavarovane mezde določena z največ 40 Din na dan, in da delavec v najboljšem slučaju dobiva za čas svoje bolezni 36 Din hranarine dnevno.

Ako bi sedaj to zavarovanje še poslabšali, potem bi občina poleg preskrbe ubogih, morala skrbeti še za bolne delavce in njihove družine, kakor danes skrbi za delavske invalide in za delo nesposobne stare delavce. To pa bi pomenilo za občino nove ogromne obremenitve, ki bi jih občina nikakor ne zmogla. Iz teh razlogov in ter socialno zavarovanje ne samo socialen, ampak tudi važen gospodarski činitelj, mora danes sleherni občina dvigniti svoj glas proti odpravi ali pa poslabšanju socialne zakonodaje in zahtevati, da ostane ista neokrnjena ter da se uvede invalidno in starostno zavarovanje.

Po govoru Petejana je župan odredil glasovanje in je občinski odbor predložil resolucijo za ohranitev delavske socialne zakonodaje in uvedbo brezposelnega invalidnega in starostnega zavarovanja soglasno sprejel.

Ljubljana.

Ljubljana je uvrščena v prvi draginjski razred. S tem ukrepom se zvišajo državnim nameščencem krajevne doklade. V prvem draginjskem razredu so sedaj mesta: Beograd, Zagreb, Sarajevo, Split, Sušak, Zemun in Ljubljana.

Dr. Franc Illner umrl. V Ljubljani je umrl dne 5. t. m. bivši mestni policijski zdravnik dr. Franc Illner v 86. letu starosti. V mestni službi je bil 35 let in ga je poznala vsa Ljubljana. Nekaj let je bil tudi zdravnik okrajne bolniške blagajne. Po rodu je bil Čeh. V mestno službo je vstopil leta 1878.

Maribor.

Seja mariborskega občinskega sveta 27. februarja.

Hišni posestniki proti posredovanju občine v stanovanjskih zadevah.

Župan poroča, da proračun mestne občine v Beogradu še ni odobren.

Disciplinski odsek ostane neizpremenjen. Hišni posestniki v občinskem svetu so proti temu, da bi se ustanovil poseben odsek, ki bi naj posredoval med hišnimi posestniki in najemniki. Grčar je ožigal dvo-rezno politiko hišnih posestnikov, ki komaj čakajo, da bo stanovanjska zaščita popolnoma ukinjena.

Posestnika Zlahtič in Berg hočeta na Glavnem trgu zidati na parcelah med Osetovo hišo in Državnim mostom trinadstropno stanovanjsko hišo s trgovskimi lokali v pritličju. Ker bo ob tej priliki treba Glavnemu trgu regulirati, se naroči gradbenemu uradu, da napravi aproksimativen proračun za ta dela v dogovoru z graditelji.

»Počitniškemu domu« mestnih uslužbencev se odobri garancija za posojilo v znesku 200.000 Din.

Okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev se odstopi parcela nasproti sodne palače, na vogalu Marijine in Jože Vošnjakove ulice brezplačno v svrhu zazidave celega kompleksa za nameravano svojo palačo.

Sedanja Ciril-Methodova ulica se ob priliki 80 letnega jubileja predsednika gosposlovaške republike preimenuje v Masarykovo ulico.

Delavski zastopnik Viktor Grčar interpelira v zadevi svobodne mesnice. Pogojno užito meso se oddaja na prosti stojnici

po znižani cenji. Dne 11. decembra je bilo konfisciranih 340 kilogramov svinjine, a v mesnico se je oddalo samo 200 kg. Interpelant vprašuje, kam je ostalih 140 kg zginilo. Enako se čudi, da uprava te mesnice neče obveščati delavskih časopisov, kdaj prodaja cenejše meso, in pomanjkljivemu nadzorstvu tržnega nadzornika nad to mesnico. Kritizira tudi, da se mestni organi premalo brigajo za mesni ogled in žigosajo boljše in slabše meso vseppek z istim žigom, pri čemur so kupovalci, ki kupijo slabše meso za boljše, oškodovani.

Grčar je tudi stavil predlog glede podeljevanja gostilniških koncesij, ki se naj omeji. Gostilna, ki tekem enega leta večkrat menja posestnika ali najemnika, naj se proglasi za odvžno.

Gradbena dela za novo dravsko kopalnico na Felberjevem otoku so bila ustavljena, dokler ban ne potrdi mestnega proračuna. Ker pa je proračun šele sredji februarja romal od banske uprave k finančnemu ministru, najbrž se ne bo tako hitro potrjen. Z deli na Felberjevem otoku bi se pa moralo na vsak način hiteti, če se hoče, da bo kopalnišče ob početku kopalne sezone gotovo. Zato je mestna občina naročila graditelju, da dela nadaljuje in pravočasno dovrši, brez ozira na potrditev proračuna.

Stajališče izvoščkov pred Scherbaumovo hišo se premesti na Trg Svobode.

Zasebnim podjetnikom se oddajo avto-busne koncesije za proge: Maribor—Rače—Ptuj; Konjice—Oplotnica in Maribor—Sveti Rupert.

Sklene se podaljšanje in izgraditev nekaterih novih ulic, druge se pa olepšajo z zasaditvijo dreves.

DELAVSKA PREDSTAVA V MARIBORSKEM GLEDALIŠČU se bo vršila v soboto, dne 8. t. m. Igrala se bo opereta »Krog s kredo« od Klambunda, znanega nemškega socialnega pisatelja. Cene ostanejo kakor za druge delavske predstave, to je od 3 do 12 dinarjev. Ker je to zadnja delavska predstava v tej sezoni, zato naj jo nobeden delavec ne zamudi.

Glasbeno društvo železniških delavcev in uslužbencev v Mariboru ima svoj redni letni občni zbor dne 16. marca 1930 v prostorih Gambri-nove dvorane. Začetek ob 14. uri. Vsi službe prosti člani se prosijo, da se občnega zbora polnoštevilno udeležijo! Odbor.

Zbirajte za tiskovni sklad!

Kako nastane „Delavska Politika“?

Zadnjič smo opisali naše uredništvo in urednike. Priobčili smo tudi dve sliki stavnih strojev iz Ljudske tiskarne, kjer se »Delavska Politika« stavi.

Tak stroj pomeni danes za vsako tiskarno celo premoženje. Saj stane okoli Din 250.000.—. Sedaj pa pomislite, kakšna malenkost je Vaša naročnina napram temu. Je pa vendarle jako hvalevreden ta železni stavec. Ta stroj si je težko prebil pot v tiskarno. Nekoč je bil največji konkurent dobro organiziranim tipografom. Zgodovina bojev grafičnega delavstva ve povedati, da se je vršil spočetka hud boj proti »železnemu stavcu«, dokler ni slednjič zmagalo načelo, da ne morejo biti delavske organizacije nikoli nasprotnice racionalizacije v moderni industriji.

Ta stroj je torej še novejšega datuma, kajti pred njim so se časopisi po tiskarnah stavili na roko. Tam se je črka za črko zbiralo v vrstomer, dokler ni iz tega nastala vrsta, odstavek, članek, cela stran, ves časopis...

To je bilo jako počasno, drago in naporno delo. Ko je bil časopis dotiskan, se je moralo zopet vse črke posamič nazaj v omaro razmetati.

In tako je bilo za izgotovitev takega časopisa potrebno veliko pridnih rok, ki so pazno čitale od urednikov spisan rokopis, ter zlagale članke in notice po črkah skupaj.

Stavni stroj je pa pomenil pravcato revolucijo v tiskarnah. Saj napravi na tem stroju en sam strojni stavec sede trikrat toliko, nego je napravil ročni stavec na roko. Stroj je pomenil naravnost nevarnost za brezposelnost, vsled česar je bil razumljivo spočetka jako osovražen.

Danes ga pa najdemo že skoro v vsaki količkaj urejeni tiskarni.

Stavni stroj je v tiskarnah pravo čudo modernega mehanizma. Stavljeno je iz nad 4500 sestavnih de-

lov najfinejše mehanike in naravnost čudovite konstrukcije.

Na zadnjih slikah ste videli stroj na stavca, ki sedita pred klaviaturo, tik nad njo pa visi od naših urednikov in dopisnikov spisan rokopis.

kolesa čaka plošča, ki porine vlito in obrezano vrsto v vrstomer, kjer se potem zbira ena za drugo. To se izvrši z neverjetno naglico.

Medtem so pa medeninaste črke že odšle zopet nazaj, odkoder so

lo je potreben predvsem dober vid, dober sluh, dober spomin in zdravi živci.

Tu je treba paziti na delovanje mehanizma, na dobro vlite vrste, na slovniško pravilno slovenščino in slednjič na delo brez velikih napak. Sedaj bo menda marsikateri dopisnik razumel, zakaj ga naši strojni stavci večkrat »fluhtajo«, ker jim je vse svoje modrosti spisal s svinčnikom na obe strani ne preveč belega papirja.

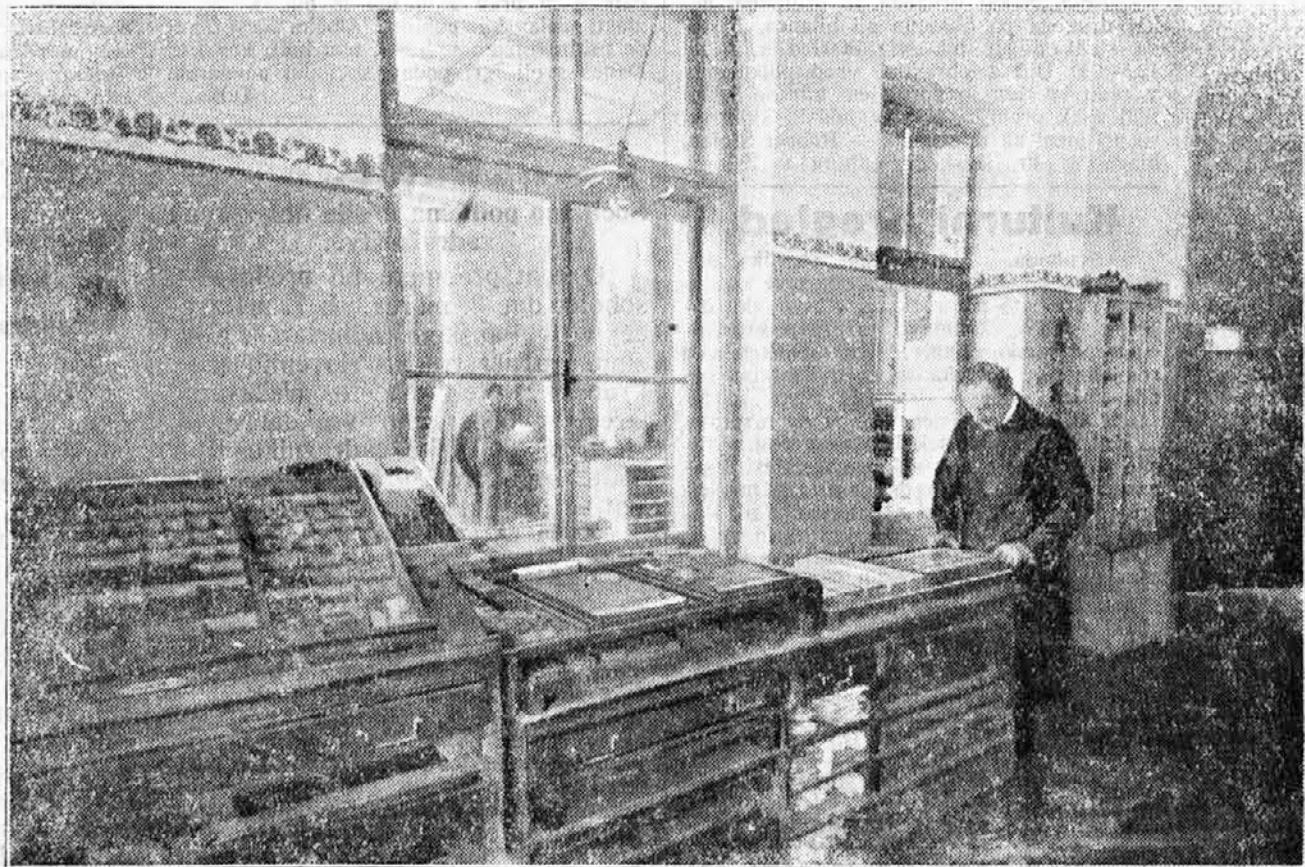
Potem je prišel pa »šlusredakter«, ki je z naslado še vse to prečečkal, črtal, po svoje povedal in še kaj dodal. Tak nestvor od rokopisa vam dobi potem strojni stavec v roko in iz tega mora napraviti lep stavek z redkimi napakami za »Delavsko Politiko«. Težko je to. In vendar gre!

Med uredništvom in strojnimi stavci ter meterjem se vrši neprestana »vojska«. Najhujše je takrat, kadar se bliža čas, ko bi moral biti list postavljen.

Takrat naš urednik navadno največ piše. Tam zadaj za stavnim strojem ste videli zadnjič njegovo »šlusredaktorsko mizo«, strojni stavci se pa pritožujejo nad slabimi rokopisi, na preobilici petita (manjše črke), meter, ki je odgovoren za to, da pride list pravočasno v stroj, moli uredniku uro pred nos, faktor prihaja in pove svoje. — Na kratko povedano: življenja in vrvenja še preveč.

Zadnje vrste so spisane. Dobe jih v naglici strojni stavci, nato se preseli urednik, oborožen z rokopisi, časopisi in hudimi naslovi v ročno stavnico k meterju, ki potrpežljivo čaka na njegova navodila v pogledu notranje razdelitve lista.

Tako smo prišli sedaj do meterja, ki lomi list iz stolpcev v strani in ga potem za tisk pripravnega izroči strojem in strojnikom. Sliko prinašamo danes, o delu pišemo prihodnjič.

„Delavska Politika“ se lomi iz stolpcev v strani.

(Zadaj velika strojna dvorana).

Za tako delo je potreba precej inteligence, pozornosti in absolutne treznosti, kajti stavni stroj zahteva za svojo postrežbo celega moža; vsled tega je tudi dokazano, da bolelaho strojni stavci v pretežni meri na živcih.

Tu vam sedi in čita cele stavke, si jih zapomni in na to pritiska rahlo na klaviaturo kot bi pisal na stroj. Vsak tak pritisk povzroči padec medeninaste črke in v hipu se mu jih nabere v posebnih »sankah« za celo vrsto.

To vrsto »pošlje« nato v elevator, ta jo pritiska h kotlu, kotel vbrizgne v negativne izvzke medeninastih črk in pa v svoj model raztopljen svinec, se zavrti, poseben nož obreže novo in že ohlajeno vrsto, ob strani

prišle. Ko je kotel vlival in je nož obrezoval že ohlajeno vrsto, je prišel drug elevator po te črke in jih odnesel na vrh stroja. To je železna roka, ki prihaja nešteto krat dnevno po črke in jih znosi zopet na svoje mesto. Tam jih potisne na poseben za to določen kraj, odkoder začno avtomatsko padati vsaka v svoj predaleček, ne da bi pri tem človeška roka ganila z mezinem.

Radovedneži radi obstoje in zaprepaščeno gledajo čudo mehanizma.

To je sedaj šele proces ene same vrste. Dobri strojni stavci, in take imamo tudi pri nas, pa postavijo v eni uri nad sto vrst. Tako so večinoma tri vrste naenkrat v delu. Ena se stavi, med tem se druga vliva in tretja se pa že razmetava. Za to de-

plačal najemnine niti za nazaj, niti za naprej.

Na prigovarjanje sodnika pa se je po daljšem razpravljanju in pogajanju sklenila med tovarnarjem F. Derwuschkom in delavskim zaupnikom F. K. poravnava na ta način, da plača tovarnar Derwuschek vse stroške obeh zastopnikov, pusti delavskega zaupnika F. K. še do 1. maja brezplačno v stanovanju, F. K., ki je že od januarja 1929 izven službe pri Derwuschku in že drugod v službi, pa ne bo od Derwuschka zahteval nobene odškodnine radi neupravičene odpusta. Zaupnik K. je namreč že od januarja lanskega leta ves čas stanoval v Derwuschkovem stanovanju, ne da bi bil pri njem v službi in plačeval stanovanja.

Na ta način se je torej končala pravda delavskega zaupnika K. proti tovarnarju Derwuschku brez daljnegaj zasliševanja prič. Delavskemu zaupniku F. K. so navzoči delavci in zaupniki iskreno čestitali k lepemu uspehu.

Delavce pa opozarjamo, da je bilo zaupniku K. le vsled tega omogočeno boriti težak boj za njegove pravice, ker je stala za njim strokovna organizacija, katere zvest dolgoleten član je bil zaupnik K. Delavci tovarnar, v organizacije, če hočete imeti opore v bojih za svoje pravice! Posebno pohvalno pa moramo omeniti pri tej priliki delavce pri Derwuschku, ki se res trdno držijo svoje organizacije: Eden za vse, vsi za enega!

Konec tožbe delavskega zaupnika s tovarnarjem Derwuschkom.

Tožba na izpraznitev stanovanja končala s poravnavo — stroške plača opekarnar.

Maribor, dne 5. marca.

V torek je končala pred mariborskim okrajnim sodiščem tožba tovarnarja Franca Derwuschka iz Lajteršperka pri Mariboru proti delavskemu zaupniku F. K., o kateri so delavski časopisi že mnogo poročali. Tovarnar Derwuschek je namreč že lansko leto januarja odpovedal službo delavcu F. K., ki pa je bil obenem delavski zaupnik. Sledile so med njima tožbe radi žaljenja časti, a obenem je tovarnar Derwuschek vložil proti delavskemu zaupniku tudi tožbo na izpraznitev stanovanja v njegovi tovarniški baraki.

Delavski zaupnik se je proti tožbi branil, češ, da bi mu tovarnar Derwuschek ne smel odpovedati službe in stanovanja, ker je bil delavski zaupnik in ni imel za to postavnega razloga po zakonu o zaščiti delavcev.

Ta zakon namreč določa, da delodajalec delavskega zaupnika ne sme preganjati radi izvrševanja zaupniških poslov in mu mora vsled tega že pri odpovedi javiti, če ima kak drug zakonit razlog za odpust iz službe.

Okrajno sodišče je prvotno Derwuschkovi tožbi ugodilo, češ, da je inšpektor dela tovarnarju odobril odpust zaupnika F. K. Slednji pa se je proti tej sodbi pritožil na okrajno sodišče po svojem zastopniku dr.

Reismanu in navajal med drugim, da inšpektor dela ni izvedel potrebne preiskave, da je vsled tega neutemeljeno odobril odpust in da inšpektor dela sploh ni upravičen odločati o tem, če je odpust delavskega zaupnika utemeljen ali ne.

Okrajno sodišče je temu prizivu ugodilo in razsodilo, da mora okrajni sodnik izvesti dokazno postopanje o tem, je-li je tovarnar Derwuschek upravičeno odpustil delavskega zaupnika K., ali pa samo radi tega, ker mu je bil neljub kot delavski zaupnik. Začeva se je vlekla pred obema sodiščema do včeraj, ko je bila zopet razprava pred okrajnim sodnikom. K razpravi je bila vabljenca cela vrsta prič obeh strank, vse pisarniško osebje g. Derwuschka, več delavskih zaupnikov in ostali delavci.

Derwuschek ni več lastnik tovarne, ampak samo prevžitkar. Stanovanje odpovedati pa ima pravico samo posestnik, ne pa prevžitkar.

Ob pričetku razprave pa je zastopnik delavskega zaupnika dr. Reisman predvsem navajal, da tovarnar Derwuschek sploh ni upravičen k tej tožbi, ker ni več lastnik tovarne, posestva in delavskih barak opekarnar v Lajteršperku, ampak njegova hči Amalija Kiffmann, soproga

stavbenika inž. Kiffmanna v Mariboru. G. Derwuschek je namreč že leta 1923 izročil z darilno pogodbo polovico svojih posestev in hiš v Lajteršperku in Mariboru hčerki Amaliji Kiffmann, kmalu nato pa s kupno pogodbo še drugo polovico za 1 milijon 500.000 Din ter si pridržal v last le stroje v tovarni in pustil vknjižiti v svojo korist prepoved obremenitve in prodaje teh posestev in tovarne. Zaupnik K. torej ne stanuje v Derwuschkovem stanovanju, ampak v Kiffmannovem.

Sodnik se je po teh ugovorih podal z obema odvetnikoma v zemljiško knjigo in ugotovil tam, da odgovarjajo gornje trditve o daritvi in prodaji posestva Amaliji Kiffmann resnici.

Razprave se je udeležil tudi tovarnar Derwuschek sam, ki je na to trdil, da ima z Amalijo Kiffmann še posebno pogodbo in dogovor, glasovno katerega ima on sam tudi ves užitek posestev in tovarne do smrti.

Zastopnik dr. Reisman pa je zopet temu ugovarjal s tem, da je Amalija Kiffmann povrh tega tudi solastnica tovarniškega podjetja ter se je tudi pogajala z kolektivno pogodbo z Derwuschkovimi delavci pri inšpekciji dela udeleževala Amalija Kiffmann izrecno kot solastnica, zastopana po inž. Kiffmannu, kar je razvidno iz tozadavnih spisov pri inšpekciji dela.

Derwuschek plača stroške sodnega postopanja, obeh advokatov, poleg tega zaupnik ne bo

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“

NAROČA SE
MARIBOR
POŠTNI PREDAL 22

Zalog.

Občinske zadeve. Z ozirom na članke v »Del. Politiki« iz Zaloga, prosim uredništvo, da priobči v eni prvih številki tudi to pojasnilo o razmerah kr. šol. odbora v Zalogu:

Na občinski seji dne 22. 12. 1929 je pri proračunski razpravi pričel čitati Požar Ciril svojo pritožbo, ki jo je poslal kr. banki upravi. Po mnenju odbornikov je postajalo čitanje pritožbe dolgočasno in stvar nezanimiva. Zato mu je župan z odobritvijo celega odbora odvzel besedo. Poleg drugih nesmislov in nerensic v pritožbi je tudi ta o dvigu in porabi nekih Din 12.548,30, ki da sem jih podpisani neupravičeno dvigal in porabil svojevoljno, da se ne ve kam. Da nepoučen bravec ne bi sumil za takim pisanjem kakšnih koruptnih dejanj od strani kr. šol. odbora in posebej še od mene, kot njegovega blagajnika, ugotavljam sledeče: Leta 1926, ko še nisem bil blagajnik, je tedanji šolski odbor vstavil v proračun 5000,— Din za razširjenje šole in tudi iste porabil v druge svrhe, toda za šolo, kar izkazuje knjiga. Leta 1927, ko tudi še nisem bil blagajnik, je v iste svrhe vstavil tedanji odbor 3000 Din in iste porabil za elektrifikacijo šole, kar izkazuje računi. Leta 1928, ko sem bil prvič blagajnik, se je vstavilo v proračun 2000 Din v iste svrhe. Koncem leta sem naložil ta denar s pribitkom skupaj 3000 Din v hranilnico. Vinkulacijo in dvig z geslom, ter proti podpisu blagajnika, predsednika in tajnika, sem radi varnosti kot vesten blagajnik izvršil sam, ne da bi bil siljen v to. Leta 1929 se je na predlog Iv. Dimnika sklenilo soglasno ta fond opustiti, naloženih 3000 Din pa pora-

biti za tekoče stroške v šoli, predvsem za drvarnico, peč itd. Če ta sklep ni vpisan v zapisniku, ni krivda odbornikov, temveč tistega, ki zapisnik sestavlja. Denar sem dvigal po potrebi in sem dal list podpisati samo za prvih 500 Din tudi upravitelju šole, za ostale dvige pa tega nisem smatral več za potrebno, ker mi je hranilnica izročila denar samo z mojim in predsednikovim podpisom. Nekaj drugega je proračun, nekaj drugega pa obračun ali bilanca. Iz tega sledi, da je bil dvig 3000 Din in ne 12.548,30 Din z obrestmi vred popolnoma v redu izvršen in porabljen, kar se lahko tudi vsak prepriča iz blagajniških knjig, ki so pri meni na razpolago. — **Rupret Štefan**, blagajnik kr. šolskega odbora v Zalogu.

Kulturni pregled.

»Svoboda.« Marčna (3.) številka prinaša nadaljevanje Cunowe razprave o »Izvoru vere«; to pot razklada o postanku čiščenja duhov. Zanimivo razpravo priporočamo v pazno čitanje. Sledi »Diskusija o socializmu«, kot sta jo pred kratkim vodila znani angleški dramatik Shaw in pisatelj Chesterton; sicer zanimiva razprava je, žal, prevedena nekoliko nespretno; krasi jo pa posrečene slike debaterjev. Vsega uvaževanja je vredna satira »Opozicija« (Peter Panter). V nadaljevanju o »Ruskem romanu« je priobčena kratka in malce retuširana vsebina Fedinovih »Bratov«. — Jože Kranjc je priobčil socialno črtico »Dogodek na cesti«. — Obširen je organizacijski del, kjer so zlasti zanimive kritike delavcev o knjigah Cankarjeve družbe, ki se glase docela drugače kot kritike meščanskih listov. — Talpa.

Josip Daneš Gradiš, član mariborskega teatra, slavi te dni 25 letnico svojega umetniškega udejstvovanja na odru. Po kakovosti spada Daneš brezdvomno med najboljše komike, kar jih je šlo po preobratu preko mariborskih gledaliških desk. Njegova moč je v nepriljeni, skoro bi rekel, v samo po sebi umevni komiki; njegov Švejk je predlanskim neprestano polnil gledališče in prav zanj mu je bila hvaležna zlasti delavska publika. Občim čestitkam se pridružujemo tudi mi, tem bolj, ker zna Daneš svoji igri podati socialni poudarek. — Talpa.

Radio.

Socialno politična misija delavskega združništva.

O tem predmetu bo predaval v soboto, dne 8. marca, ob 7. uri zvečer v ljubljanskem radiu tajnik Konzumnega društva za Slovenijo zadr. France Svetek. Na to predavanje izrecno opozarjamo vse delavstvo, zlasti pa delavske združnike. Kjer imate radijske sprejemne aparate, naj se delavci snidejo k predavanju.

Radio na naših železnicah. Spričo zanimanja drugih držav za radio in njihove uvidevnosti o njegovem pomenu moramo pozdraviti namero naše države, da po vzgladu Francije, Poljske itd. uvede po železnicah radio. Kakor doznavamo, se pripravljajo načrt, da se namesti spočetka v brzih, kasneje tudi v osebnih vagonih z anteno in sprejemno postajo, ki bo zvezana z vsemi ostalimi vagoni vlaka. Vsak sedež bo imel pripravo za priklopljenje slušalk, ki se bodo stavljele na razpolago proti določeni pristojbini, ki jo bo pobiral sprevodnik. Upamo, da se bo ta načrt v doglednem času uresničil. Besedo imajo pri tem seveda v prvi vrsti naše tri oddajne postaje, ki se bodo morale dogovoriti z državo o pogojih, pod katerimi bi bile voljne dopuščati nameščanje sprejemnih aparatov oziroma določenega števila slušalk po naših vlakih. Gotovo se bo našla primerna oblika, da se to vprašanje, ki je poglavito in edino važno, reši v zadovoljivo.

Gramofon in radio. Kakor znano, je ob priliki otvoritve londonske pomorske razorožitvene konference radio prenašal govor angleškega kralja. To priliko pa je izrabila tudi neka londonska gramofonska družba ter napravila poskus, ki se je docela posre-

čil in ki odpira zopet nove poglede za radio v bodočnosti. Sprejemala je namreč kraljev govor po posebnem mikrofonu na ploščo, tri ure po snemanju je bila plošča že narejena in ob 3. popoldne je londonski radio presenetil svoje poslušalce s ponovno točno oddajo kraljevega opoldanskega govora. Nemški tehnik in vodje radia so ob tej priliki pričeli razmišljati o izrabi te nove možnosti za poročevalsko službo radia v bodočnosti. Važnejši dogodki naj bi se namreč ne oddajali samo po radiu, ampak tudi istočasno sprejemali na plošče, na kar bi bilo mogoče reproducirati jih ponovno čez nekaj ur tistim poslušalcem, ki prvemu, originalnemu oddajanju niso mogli prisostvovati pri svojih aparatih.

Trgovina s človeškim mesom cvete.

Evropska dekleta za argentinske bordele.

Vedno znova se sliši o mednarodni trgovini z dekleti. Zlasti pomorska mesta južne Amerike krijejo na ta način svoje potrebe v javnih hišah. Te dni je šel cel »transport« mladih deklet iz Berlina v Buenos Aires. Neka zvita argentinja je pregovorila 20 deklet, da gredo z njo, kjer bodo v njenem »varietetu« nastopale kot »plesalke«. Lahkomiselna dekleta so kajpada z veseljem sprejela ponudbo. Njih sivozemcem se je pa stvar le malo sumljiva zdela in so poklicali policijo na pomoč. Pri odhodu vlaka se je na kolodvoru nabralo veliko ljudi, ki so protestirali proti transportu deklet. A energična argentinja je vse ugnala v kozji rog: dekleta je tako pripravila, da so ji vse verovale in so slepo šle z njo. Ker so bile že vse polnoletne in so imele dokumente v redu, jih tudi policija ni mogla ustaviti. Samo eno, ki je bila še nedoletna, so vrnili staršem. Vsa dekleta se bodo izgubila v argentinskih javnih hišah, iz katerih ni vrnitve med pošten svet.

TOVARNA GLASBIL IN GRAMOFONOV

MEINEL & HEROLD

Gramofoni	Din do 298— dalje
Mandoline	136—
Violine	95—
Gitare	207—
Trombe	505—
Ročne harmonike	85—

Prodajalna: **Trg Svobode**
(Nova Scherbaumova zgradba).

Pristopajte k ŠTAJERSKI HRANILNICI IN POSJOJILNICI

Delež stane Din 100— in se obrestuje po

6%

Člane sprejema
začasno Ljudska
tiskarna, Sodna
ulica št. 20

Delavke in delavci!

Kupujte samo pri
tvrdkah, ki oglašujejo v „Delavski Politiki“

Kot najboljše masažno in domače zdravilno sredstvo proti

revmatičnim bolečinam

zobo- in glavobolu, prehlajenju, trganju, za negovanje telesa, ust, osvežitev in krepitev mišičevja ter živčevja sploh, se vporablja že pol stoletja priznana

LEVJA

MENTOL-DROŽENKA

(francosko žganje)

Dobiva se v originalnih plombiranih steklenicah v pristni predvojni kakovosti v vseh drogerijah in trgovinah z mešanim blagom, kakor tudi v vseh prodajalnah Konzumnega društva za Slovenijo.

Tako izgleda

prava

GRAF

srebrena kocka!

Pazite na srebrni omot.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon št. 2324.